

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Положення
про порядок проведення внутрішнього моніторингу
якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
в Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича

Чернівці – 2020

ЗМІСТ

- 1. Загальні положення**
- 2. Рівні та основні напрями внутрішнього моніторингу**
- 3. Процедура підготовки та проведення моніторингу**
- 4. Організація й управління моніторингом**

1. Загальні положення

1.1. Положення про порядок проведення внутрішнього моніторингу якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича розроблено відповідно до Законів України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Положень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: «Про організацію освітнього процесу» (2020 р.), «Про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти» (2020 р.) та інших нормативних документів у галузі освіти. Положення визначає процедури проведення моніторингу якості вищої освіти в Університеті й спрямоване на підвищення якості вищої освіти, активізацію й удосконалення освітньої діяльності.

1.2. Положення регламентує порядок організації та проведення, аналізу та використання результатів різних видів моніторингу стосовно якості освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (далі – Університет).

1.3. Мета проведення внутрішнього моніторингу – виявлення та відстеження тенденцій розвитку якості освіти в Університеті, встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, оцінювання причин відхилень від цілей, розробка прогнозу та пропозицій для забезпечення якості підготовки фахівців.

1.4. Основні завдання внутрішнього моніторингу якості освіти в Університеті: виявлення об'єктивного, інформаційного відображення стану й динаміки якості надання освітніх послуг Університеті; отримання об'єктивної інформації про результати підготовки фахівців за освітніми програмами відповідно до Ліцензійних умов і Акредитаційних вимог, встановлення ефективності управління процесом підготовки здобувачів вищої освіти в Університеті.

1.5. Моніторинг проводиться відповідно до таких принципів:

- систематичності та системності – комплексний підхід до вивчення різних аспектів освітньої діяльності структурних підрозділів та Університету в цілому;
- прозорості моніторингових процедур та відкритості – доступ до результатів моніторингових досліджень;
- врахування психолого-педагогічних особливостей шляхом диференціації контрольних та діагностичних завдань при проведенні моніторингу навчальних досягнень студентів;
- об'єктивності – уникнення суб'єктивних оцінок, створення рівних умов для всіх учасників освітнього процесу;
- рефлексії, що проявляється в аналізі та оцінці отриманих результатів на всіх рівнях управління, при здійсненні самоаналізу і самооцінки.

1.6. Функції моніторингу:

- інформаційна – створює масив інформації щодо якості освіти в Університеті;
- діагностична – фіксує реальний стан якості освіти в Університеті;
- оцінювальна – дає кількісно-якісну оцінку об'єктів освітнього процесу в Університеті на основі певного набору критеріїв та показників;
- коригувальна – мінімізує вплив негативних факторів у освітньому процесі;
- прогностична – формує стратегію і тактику розвитку освіти в Університеті;
- управлінська – впливає на зміст і методи управлінської діяльності в Університеті.

1.7 Моніторингові дослідження проводяться державною мовою, окрім випадків, коли для досягнення цілей моніторингу доцільним є його проведення англійською мовою, іншими офіційними мовами Європейського Союзу, мовою корінного народу або національної меншини України (*проведення моніторингу іншою мовою, крім державної, має бути обґрунтовано в Програмі*).

1.8. Моніторингові дослідження повинні відповідати нормам академічної доброчесності.

2. Рівні та основні напрями внутрішнього моніторингу

Внутрішній моніторинг якості освіти є складовою частиною системи освітнього моніторингу, яка передбачає збирання (первинні дані), оброблення (аналіз і оцінка якості освіти), зберігання (формування і ведення бази даних) та розповсюдження інформації про стан освіти (адресне забезпечення користувачів статистичною й аналітичною інформацією), прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки й основних тенденцій її розвитку, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення якості надання освітніх послуг закладом освіти та ефективності функціонування освітнього процесу в цілому, формування завдань, тестів іншого інструментарію для оцінки якості освітнього процесу з методичними рекомендаціями.

2.1. Моніторинг проводиться на різних рівнях:

- кафедра – факультет/інститут, фаховий коледж – університет;
- студент – академічна студентська група – курс – спеціальність;
- викладач, професорсько-викладацький склад кафедри.

2.2. Об'єкти та предмет моніторингу.

Об'єктами внутрішнього моніторингу в Університеті є: освітнє середовище; освітній процес; результати освітнього процесу.

Предметом внутрішнього моніторингу є динаміка змін в освітній системі Університету як основи його розвитку.

2.3. Методами проведення дослідження під час моніторингу можуть бути:

- опитування (анкетування, інтерв'ювання);
- тестування;
- спостереження за освітнім процесом та освітньою діяльністю у закладах освіти;
- фокус-група;

- аналіз документації на рівні Університету (структурного підрозділу, його засновників);
- аналіз статистичних даних про стан системи освіти за встановленими формами звітності;
- інші методи, визначені у Програмі моніторингу, яка розробляється та затверджується на рівні Університету і погоджується з суб'єктами (учасниками) моніторингу.

2.4. Основні напрями моніторингу:

- реалізація державної політики у сфері вищої освіти, контроль за дотриманням кафедрами, факультетами/інститутами, фаховим коледжем Університету законодавчих актів та нормативно-правових документів про вищу освіту;
- організація управлінської діяльності щодо забезпечення якості підготовки фахівців на факультетах/в інститутах, у фаховому коледжі;
- зміст підготовки фахівців усіх рівнів вищої освіти за освітніми програмами; участь стейкхолдерів (здобувачів вищої освіти, роботодавців, викладачів, громадськості) в розробці та оцінці освітньої програми;
- кадрове забезпечення – розвиток професійної компетентності педагогів, професорсько-викладацького складу;
- планування освітнього процесу – зміст освітньої діяльності; впровадження освітніх інновацій; психологічний супровід освітнього процесу;
- навчально-методичне забезпечення освітнього процесу на факультетах/в інститутах, у фаховому коледжі (навчальні програми; використовувані підручники і посібники та інша навчальна література);
- ресурсне забезпечення (матеріально-технічне, санітарно-гігієнічне);
- результати навчальних досягнень здобувачів вищої освіти усіх рівнів та форм навчання, у розрізі: студент – група – курс – інститут/факультет, фаховий коледж за результатами перевідних сесій та підсумкової атестації;
- контингент студентів у динаміці – виконання державного замовлення та ін.;
- інформаційне забезпечення;

- академічна доброчесність.
- якість викладання навчальних дисциплін очима здобувачів вищої освіти;
- забезпечення зворотнього зв'язку від здобувачів вищої освіти щодо якості отримуваних знань, якості надання освітніх послуг, рівня забезпечення ресурсами освітнього процесу;
- організація та проведення систематичного моніторингу якості освіти серед випускників Університету;
- організація та проведення моніторингу якості освіти випускників серед роботодавців та інших стейкхолдерів;
- виявлення недоліків і проблемних питань в освітньому процесі Університету;
- формування рекомендацій для покращення організації освітнього процесу в Університет

Моніторинг якості вищої освіти використовує різні види вимірювань:

3. Процедура підготовки та проведення моніторингу

3.1. Основні етапи проведення моніторингу:

- планування та підготовка моніторингу (формулювання проблеми, що досліджуватиметься; визначення мети та завдань моніторингу; розрахунок і формування вибірки, оцінка її репрезентативності; визначення критеріїв і показників оцінювання результатів дослідження тощо);
- розробка Програми;
- проведення, власне, дослідження – збір та обробка результатів моніторингу;
- аналіз та інтерпретація (узагальнення та пояснення результатів, визначення закономірностей, формулювання висновків тощо) результатів моніторингу;
- оприлюднення результатів моніторингу (інформування про результати моніторингу).

3.2. Моніторинг проводиться у різних формах:

- безпосереднього одержання інформації від учасників дослідження (за допомогою спостереження, інтерв'ювання тощо);
- опосередкованого одержання інформації від учасників дослідження (у письмовій та/або електронній формі, із залученням експертів тощо);
- одержання інформації без залучення учасників дослідження (за допомогою вивчення документації, статистичної або оперативної інформації тощо).

Моніторинг може проводитися з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, у тому числі дистанційно.

Під час проведення дослідження можуть використовуватися фронтальна, групова або індивідуальна робота учасників дослідження.

3.3. Індикатори, показники моніторингу.

Безпосереднім виконавцем завдань моніторингу і забезпечення якості освіти є професорсько-викладацький склад Університету, загалом і кожний член колективу зокрема. Керівники кафедр та інших структурних підрозділів організовують реалізацію політики і стратегії Університету в забезпеченні якості освіти шляхом ефективного використання потенціалу викладачів та інших співробітників, раціонального використання наявних ресурсів, аналізу і вдосконалення механізмів забезпечення якості освіти на основі інструктивно-методичних рекомендацій за результатами моніторингу.

3.3.1. Якісними показниками кадрового забезпечення освітньої діяльності є такі характеристики як: базова освіта, науковий ступінь, вчене звання або категорія, педагогічне звання; стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи; результативність наукової діяльності; результативність навчальної, методичної та виховної роботи; підвищення кваліфікації, показників внутрішнього аудиту, звітів кафедр, виконання індивідуальних планів та ін..

Відповідність спеціальності викладача навчальній дисципліні визначається відповідністю його спеціальності згідно з документами про вищу освіту або про науковий ступінь, або про вчене звання, або науковою спеціальністю, досвідом практичної роботи за відповідним фахом не менше

п'яти років, проходженням відповідного науково-педагогічного стажування та наявністю трьох одноосібних публікацій з цієї навчальної дисципліни у рецензованих закордонних або фахових наукових виданнях України, видання підручника чи навчального посібника з цієї навчальної дисципліни згідно з вимогами МОН України.

Індикаторами показників якості професорсько-викладацького складу є:

- відсоток докторів наук, професорів в складі професорсько-викладацького складу;
- кількість наукових публікацій у наукометричних базах;
- визначення індексу цитування професорсько-викладацького складу;
- посеместрова анонімна оцінка кожним студентом його викладачів;
- відсоток викладачів із сертифікатом рівня B2 та вище знань англійської мови;
- відсоток викладачів, які проходили стажування закордоном за останні 5 років;
- відсоток викладачів, які використовують власні сайти, сервіси, блоги для навчальних цілей.

3.3.2. Індикаторами якості змісту підготовки фахівців є:

- відповідність освітніх програм Стандартам вищої освіти, потребам ринку праці, законодавчій та нормативній базі (із врахуванням змін), що регулює якість освіти, ліцензійним умовам та акредитаційним вимогам, вимогам роботодавців щодо якості фахівців;
- відповідність навчального плану освітній програмі, що забезпечує отримання загальних і фахових компетентностей;
- наявність системи оцінювання якості освітньої програми з метою її удосконалення;
- наявність проектних груп для розробки освітніх програм для кожного освітнього рівня спеціальності;
- оприлюднення освітніх програм (вибіркових навчальних дисциплін) на сайті Університету та його структурних підрозділів;

- належність до робочих груп провідних науково-педагогічних працівників, представників ринку праці та студентського самоврядування; відгуки здобувачів вищої освіти, випускників і роботодавців щодо якості освітньої програми;

- наявність програм навчальних дисциплін, силабусів передбачених робочим планом та відповідного навчально-методичного забезпечення;

- наявність розпорядчої та інструктивної документації з навчально-методичної роботи: положення, листи-рекомендації МОН України щодо методичного забезпечення якості освітніх послуг, організації та методичного забезпечення освітнього процесу.

З метою постійного удосконалення освітніх програм, забезпечення відповідності освітніх програм цілям, очікуванням, потребам і задоволенням стейкхолдерів (учасників освітнього процесу, роботодавців), а також суспільства, в Університеті здійснюється їх періодичний перегляд та моніторинг за такими індикаторами:

- рівень участі роботодавців у розробці та внесенні змін;
- рівень задоволеності студентів (випускників);
- індекс працевлаштування випускників;
- участь у міжнародних програмах підготовки;
- рейтинг за оцінками роботодавців.

3.3.3. Організація освітнього процесу та навчально-методичне забезпечення підготовки фахівця є одним з базових складових визначення якості освітнього процесу і якості підготовки фахівців в цілому і передбачає наявності:

- внутріуніверситетських нормативно-розпорядчих документів (ректора, першого проректора, директорів/деканів, завідувачів кафедр) щодо організації і контролю заходів, спрямованих на виконання навчально-методичної та наукової роботи;

- графіка організації освітнього процесу;
- розкладу навчальних занять;

- графіка індивідуально-консультативної роботи викладачів зі студентами;

- планів методичної роботи, протоколів засідань навчально-методичних рад інститутів/факультетів, фахових методичних комісій та комісій із забезпечення якості підготовки фахівців; методичних семінарів, школи молодого фахівця тощо;

- навчально-методичного забезпечення та відповідність його повноти вимогам;

- проведення навчальних занять освітнього процесу та їх якість;

- наявність програм практичної підготовки, методичних матеріалів для проведення атестації здобувачів та ін.

3.3.4. З метою виявлення реального рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється моніторинг якості знань (набутих компетентностей) студентів, який передбачає такі процедури, як діагностика вхідного рівня знань студентів, встановлення відносних показників навчальних досягнень впродовж навчання, рівня сформованості комплексних компетенцій майбутніх фахівців, а також вимірювання залишкових знань студентів.

Моніторинг оцінювання якості знань здобувачів передбачає здійснення щорічного контролю за якістю знань, умінь та навичок студентів з навчальних дисциплін, проводиться на рівні: викладач – кафедра – деканат – ректорат і включає кілька видів:

- вхідний контроль;
- поточний контроль;
- підсумковий контроль;
- ректорський контроль;
- контроль дирекції/деканату;
- атестація здобувачів вищої освіти.

Організація контролю здійснюється відповідно до Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

При здійсненні моніторингу навчальних досягнень здобувачів вищої освіти ключовими показниками є:

- середній бал за показниками зовнішнього тестування (атестата);
- середній бал оцінювання вхідного контролю;
- середній бал поточної успішності (за рубіжним контролем);
- середній бал семестрової успішності;
- середній бал за результатами екзамену;
- середній бал практичної підготовки;
- середній бал якості підготовки випускників;
- активність і результативність самостійної роботи в процесі вивчення дисципліни;
- самооцінка своїх результатів навчання здобувачами вищої освіти.

Моніторинг якості навчальних досягнень передбачає:

- ректорський контроль не рідше 2 рази на рік;
- контроль дирекції інституту/деканату, фахового коледжу;
- поточний кафедральний контроль.

Ректорський контроль якості підготовки фахівців проводиться за дисциплінами, які вивчалися в попередньому семестрі відповідно до програми навчальної дисципліни з метою перевірки залишкових знань студентів, готовності студентів до підсумкового контролю, а також перевірки готовності до атестації здобувачів вищої освіти. Ректорський контроль проводиться за розробленими кафедрою контрольними завданнями, як правило, в тестовій формі. За методичне забезпечення (створення банку тестових завдань) ректорського контролю відповідає кафедра, центр забезпечення якості освіти.

Загальні та персоніфіковані результати по кожному студенту передаються на відповідні кафедри для аналізу та здійснення комплексу заходів. На основі моніторингу і аналізу результатів навчання поточної і семестрової успішності студентів, ректорських контрольних робіт з навчальних дисциплін встановлюється результативність навчальної роботи.

Індикаторами показників якості навчальних досягнень студентів є:

- відсоток студентів, які вступили до університету з показником 180-200 балів;
- результати семестрового контролю;
- результат практики (відгуки керівників баз практик (стейкхолдерів));
- результати підсумкової атестації;
- кількість переможців всеукраїнських і міжнародних студентських олімпіад;
- відсоток студентів, які беруть участь у програмі «Подвійний диплом», отримали подвійні дипломи та ін.;
- показники самооцінювання якості підготовки як фахівця.

3.3.5. Індикатори необхідних ресурсів для організації освітнього процесу є наявність:

- нормативної навчальної площі з розрахунку на одного студента;
- обладнаних гуртожитків для забезпечення потреб іногородніх та іноземних студентів, охочих там проживати;
- їдалень та буфетів у корпусах університету;
- покриття навчальних корпусів та гуртожитків Wi-Fi;
- встановленої автоматизованої бібліотечної системи, створеної на базі сучасних технологій і стандартів обробки та зберігання інформації, внесення нових надходжень до електронної бібліотеки;
- комп'ютерів у читальних залах, за допомогою яких читачі користуються ресурсами бібліотеки та мають можливість працювати у мережі Інтернет та отримання у бібліотеці інформаційно-консультативних послуг щодо користування електронними ресурсами тощо.

3.3.6. Мета моніторингу якості науково-педагогічної та педагогічної діяльності – допомагати викладачу вдосконалювати педагогічну майстерність та стимулювати наукову діяльність.

Для характеристики якості педагогічної діяльності розробляються критерії щодо оцінювання практичних, лабораторних та лекційних занять. Основу критеріїв оцінювання занять становлять принципи: науковості,

систематичності, доступності, наочності, свідомості та активності сприйняття, гуманності характеру навчання й організації занять, інноваційності. Особлива увага приділяється індивідуалізації та активізації навчальної роботи студентів.

На завершення кожного семестру соціологічного лабораторією Університету проводиться анонімне анкетування здобувачів вищої освіти «Викладання очима студента», «Організація освітнього процесу очима студента», «Педагогічна діяльність викладача очима студента».

Для оцінки праці викладача обрано і такі традиційні критерії: «Середній бал успішності студентів, кількість студентів, що беруть участь у роботі наукового гуртка, предметних олімпіад; виступають на конференціях; активність роботи студентів на заняттях, зацікавленість предметом тощо. На основі таких критеріїв виділяються рівні педагогічної майстерності (базовий, досконалий, творчий). Таке опитування є формою участі студентів у системі забезпечення якості освіти та реалізації принципу «студентоцентрованого навчання».

3.3.7. Проведення моніторингу якості освіти серед роботодавців щодо якості освіти випускників проводиться не рідше один-два рази раз на рік у зручний для роботодавця час та у зручному форматі, а також під час проходження різних видів практики здобувачами вищої освіти Університету. Результати цього моніторингу доступні завідувачу кафедри, декану факультету/директору інституту, першому проректорові, навчальному відділу та центру забезпечення якості освіти. Результати опитування є підставою для перегляду освітніх компонентів, результатів навчання та набутих компетентностей відповідної освітньої програми.

3.4. В Університеті вироблена система проведення комплексного моніторингу якості освітньої діяльності та якості підготовки фахівців в інститутах/на факультетах, у фаховому коледжі відповідно до плану роботи університету раз на 4-5 років.

Для проведення моніторингу розпорядженням ректора університету створюється робоча група до якої входять представники навчального відділу, центру забезпечення якості освіти, директори інститутів/декани факультетів,

заступники директорів/деканів, завідувачі кафедр та ін. Моніторинг здійснюється за розробленою Програмою (затвердженою науково-методичною радою університету, див. Додаток 1) у контексті вимог Законів України «Про вищу освіту» (2014 р.) та Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG 2015). Підсумки комплексного моніторингу та розроблені заходи за результатами моніторингу постійно обговорюються на Вчених радах Університету, факультетів/інститутів, педагогічних радах фахового коледжу та кафедрах.

3.5. Складовою моніторингу якості освітньої діяльності в Університеті є визначення рейтингу кафедр за підсумками навчального року. Метою такого виду моніторингу є виявлення рівня діяльності кафедр щодо забезпечення якості підготовки фахівців і розвиток наукових досліджень. Критерії оцінки охоплюють кваліфікаційні показники науково-педагогічних і наукових працівників, науково-методичну діяльність, підготовку кадрів вищої кваліфікації та ін., відповідно до Положення про рейтинг кафедр.

Результати того чи іншого виду моніторингу заслуховуються на розширеному засіданні Вченої ради інституту/факультету та Вченої ради університету.

4. Організація й управління моніторингом

4.1. Відповідальність за організацію й проведення моніторингу, обробку даних, їх аналіз несуть Центр забезпечення якості вищої освіти в Університеті та соціологічна лабораторія.

4.2. Відповідальність за достовірність і об'єктивність наданої інформації несуть особи персонально, що подають інформацію.

4.3. З урахуванням змін, що відбуваються у вищій освіті, можливий перегляд системи показників моніторингу та вдосконалення методів і напрямків досліджень.

4.4. Моніторинг передбачає широке використання сучасних інформаційних технологій на всіх етапах: збирання, обробки, зберігання,

використання інформації. Зберігання та оперативне використання інформації здійснюється за допомогою електронного зв'язку й регулярного поповнення електронних баз даних.